

Korruptsiooniennetamise nõukogu protokoll

Tallinn

20.11.2017

Juhatas: Urmas Reinsalu

Võtsid osa: Airi Mikli, Marilyn Pikaro, Steven-Hristo Evestus, Asso Prii, Karli Lambot, Maris Jõgeva, Aimar Altosaar, Mari-Liis Sööt ja Kätlin-Chris Kruusmaa

Korruptsiooniennetamise nõukogu kolmanda kohtumise päevakorras oli seekord kohaliku omavalitsuse korruptsiooni ennetamisega seotud tegevused. Arutati justiitsministeeriumi poolt selleks tehtud ettepanekuid.

1. Kehtestada omavalitsustele kohustus siseauditi perioodiliseks läbiviimiseks:

Oluline on läbipaistvus, selged rollid, sõltumatus ning avalikustamine. Korruptsiooniriski hindamist abistavad juhised peaksid olema olemas, mis peaksid andma üldise suuna, kuidas hinnata korruptsiooniriski. Auditeerima peaks tihemini kui kord valimistsükli jooksul ning miinimumnõuded peaksid olema etteantud.

Kokkuvõtteks leiti, et kohustus peaks minema KoKS-i. Juhendi peaks koostama RaM ning need kinnitatakse määrusega.

2. Toetada omavalitsustes sisekontrollisüsteemi loomist läbi riskihindamise ja sisekontrollisüsteemi juhendmaterjali koostamise.

Põhiküsimus selle meetme rakendamise juures on, kuidas motiveerida omavalitsusi juhendit kasutama. Kõige otstarbekam oleks, kui siseaudiitor peaks muuhulgas hindama ka sisekontrollisüsteemi rakendamist.

3. Tagada, et omavalitsustes ja nende ühingutes kehtestataks era- ja kolmanda sektori toetuste korrad ja hangete korrad.

Tegemist on väga olulise teemaga ning ühenduste rahastamise juures võiks eeskuju võtta riigi sektori sarnasest juhendist. Maris Jõgeva edastab nõukogule teemaga seotud materjalid.

Juba praegu ütleb KoKS (§22), et toetuste maksmiseks peab olema eraldi kord, samas ei tehta vahet teenuse tellimisel ja toetamisel. KOVidel ja riigil peaks olema ühine andmebaas, kust on näha milline ühendus millises summas on toetust saanud.

Ka see on valdkonda, mida peab kontrollima siseauditi käigus.

Kokkuvõtteks leiti, et sellise korra nõue on juba on olemas, kuid selle rakendamise lihtsustamiseks võiks olla omavalitsustele suunatud näidis, mis lihtsustaks neil korra koostamist ning kehtestamist.

4. Tagada, et teatud ametikohtade esindajad omavalitsustes (sh revisjonikomisjonide liikmed, volikogude komisjonide esimehed jne) peaksid perioodiliselt läbima korruptsioonialase

täiendkoolituse (huvide konflikt olukorra äratundmiseks ja seaduslikult ning eetiliselt reageerimiseks).

Kasutusel võiks olla motiveerimissüsteem, nt kui omavalitsus oma töötajaid ja volikogu liikmeid koolitab, siis saab mingis osas sihtotstarbeliselt eelarvesse lisavahendeid.

5. Luua regulatsiooni, mis tagaks kohaliku omavalitsuse ametiisiku tahtliku süüteoga tekitatud varalise kahju sissenõudmise riigi poolt, kui omavalitsus seda ise ei tee.

Tegemist on väga hea mõttega. Tuleb kaaluda erinevaid ettepanekuid ja lahenduskäike ning sobiv meetod kahjude sisse nõudmiseks leida.

6. Välistada teatud kuritegude tahtlikus toimepanemises süüdi mõistetud isiku mis tahes vormis tööine suhe kohaliku omavalitsusega ajal, mil isiku karistus kehtib.

Keeldu ei ole mõtet kehtestada kõigi kuriteoliikide puhul. Lisaks tuleb mõelda, milline on sanktsioon, kui omavalitsus selle reegli suhtes eksib. Samasugune keeld peaks kehtima ka riigi tasandil igas vormis töötajate suhtes.

7. Omavalitsustele (ja ka riigiasutustele) hanke ettevalmistamises osalevate ja otsustavate ametiisikute huvide konflikti seose kontrollimine hanke võitjaga nende abil kohustuslikuks lihthangete alampiirist alates rakenduse Riigiraha või Openeri abil.

Lisaks äriregistri andmete kättesaamatusele on probleem ka SAP andmete ning äriregistri andmete ühildamatuses, kuna SAP ei kasuta eraldamiseks äriregistriga sarnaseid koode.

8. Hinnata omavalitsuste korrupsiooni riske, sealhulgas nt hinnata riske hangete läbiviimisel vastavalt rahvusvahelisele korrupsiooniriskide indeksile.

Võib olla peaks selle teema siduma omavalitsuse võimekuse küsimusega. Variandina võiks välja anda tunnustusauhinna. Nt töötada välja indeks ning viimasel valimistsükli aastal teha kokkuvõtte ja auhinnata parimaid/püüdlikumaid. Seda tuleks teha koostöös vabaühendustega.

9. Soodustada eelarvestamise läbipaistvuse suurendamiseks omavalitsustes kaasava eelarvestamise kasutamist.

Kaasav eelarve ei pruugi olla korrupsiooni ennetav meede vaid kogukonna kaasamise meetod. Võib-olla oleks mõistlik punkt ümber sõnastada ning panna suurem rõhk läbipaistvuse tekitamisele. Samas võib igasugune kaasamine tekitada huvi ka teiste teemade vastu, mistõttu läbipaistvus ka korrupsiooni ennetamise mõttes ikkagi suureneb.

10. Kehtiva kriminaalkaristusega inimeste kandideerimise keeld

Toetavad põhimõtet, et valijal peab olema õigus valida. Võiks kaaluda varianti, kus kandidaat peab enda esitamisel andma kinnituse selle kohta, et tal on või ei ole kehtiv karistus. Sellisel juhul saab valija langetada teadliku otsuse ning soovi korral saab valida ka karistatud isiku. Kandideerimisõigus põhiõigusena peab igaljuhul jääma.